

ДОМ ЗДРАВЉА „ТЕМЕРИН“
ТЕМЕРИН

СТРАТЕШКИ ПЛАН

ЗА ПЕРИОД 2014 – 2019. ГОДИНЕ

ЈУЛ 2014. ГОДИНЕ

Дом здравља „Темерин“
Стратешки план за период 2014. – 2019.године

САДРЖАЈ

АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ SWOT

АНАЛИЗА

ПРИНЦИПИ РАДА ДОМА ЗДРАВЉА

МАПА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ЗА ПЕРИОД 2014.-2019.година

ПРЕДЛОГ ВРЕМЕНСКИХ РОКОВА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ СРЕДЊОРОЧНИХ АКТИВНОСТИ

ЗАКЉУЧАК

ПРАЂЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА

АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ

Дом здравља Темерин обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје од 28.296 становника. Дом здравља на подручју општине чине: Дом здравља који се налази у Темерину са здравственим станицама које су лоциране у насељима Бачки Јарак и Сириг, и амбулантама Старо Ђурђево и Телеп.

Кадровску структуру Дома здравља чини 138 радника. Кадровска структура медицинских радника је следећа: 32 доктора медицине од тога 13 специјалиста, 48 медицинских техничара, 6 доктора стоматологије, 12 стоматолошких техничара, 4 фармацеута, 7 фармацеутских техничара. Немедицински кадар чини: 11 административних, 12 техничких/помоћних радника, 8 возача.

Одељење за здравствену заштиту жена налази се у склопу Службе за здравствену заштиту деце, школске деце и жена са поливалентном патронажом. Кадровска структура је дефицитарна за још 1 лекара специјалисту гинекологије и акушерства, који се тренутно налази на специјализацији. Здравствену заштиту жена обезбеђује 1 лекар специјалиста гинекологије и акушерства и 1 медицински техничар, што до повратка лекара са специјализације представља кадроваски дефицит.

Здравствену заштиту деце обезбеђује кадровска структура коју чине 2 педијатра, (очекује се завршетак још једне специјализације из педијатрије до краја 2014.г.) 2 медицинска техничара, који прате здравствено стање предшколске деце.

Здравствена заштита школске деце и омладине обезбеђена је са следећом кадровском структуром: 2 доктора медицине и 2 медицинска техничара. Поред наведеног кадра који збрињава искључиво децу, у амбуланти Бачки Јарак доктор медицине ради у проценту од 60% са децом школског узраста, а 40% са одраслим становништвом, и амбуланта Сириг два лекара у Служби опште медицине у проценту од 20% примају децу школског узраста.

Здравствена заштита одраслих обезбеђена је са 13 изабраних лекара и 16 медицинских сестара. Хитна медицинска помоћ обезбеђена је са 5 лекара и 7 медицинска техничара. Потребно је у наредном периоду улагати у опремање простора и набавку опреме, као и формирање поливалентне патронаже на јачим основама за шта је предуслов проширење кадровског плана кроз одобравање медицинских техничара.

Специјалистичко-консултативне службе имају задовољавајући број извршилаца.

У структури морбидитета је навеће оптерећење масовним незаразним болестима које су у сталном порасту. Становништво је старо и као такво веома је подложно оболевању од хроничних болести. Такође, уочено је и померање старосне границе оболевања ка све млађој популацији. Масовне незаразне болести, посебно гојазност, хипертензија и дијабетес мелитус, све чешће се откривају и у дечијем узрасту. Број оболелих је сваке године све већи и веома често се дешава да се болест открива у одмаклој фази, када су компликације већ наступиле и када лечење постаје компликовано и скупо, а прогноза неизвесна.

Имајући у виду ове чињенице, намеће се потреба интензивирања рада на унапређењу превентивних здравствених услуга које пружају лекари у примарном контакту, односно унапређење рада на промоцији здравих стилова живота и рада на раној детекцији масовних незаразних болести, како би се пре свега постигло откривање болести у раној фази повољној за лечење, а у крајњем број оболелих смањено.

Досадашња пракса у систему здравствене заштите у целој земљи била је оријентисана готово искључиво ка куративним прегледима и услугама, док се на превенцији болести и јавном здрављу радило веома мало.

Последњих година на националном нивоу инсистира се на унапређењу рада на превенцији болести и повећању броја превентивних здравствених услуга у свакодневном раду.

У непосредној вези са већ наведеним проблемима и активностима јесте и увођење система капитације као начина финансирања Дома здравља, али и самих лекара у примарном контакту. Због тога смо веома заинтересовани за интензивирање рада на регистрацији корисника здравствене заштите и јачање улоге изабраног лекара у систему примарне здравствене заштите.

У остварењу ових циљева поред рада у Дому здравља неопходно је и ангажовање целе локалне заједнице. Дом здравља тесно сарађује са локалном самоуправом, Институтом за јавно здравље и другим здравственим установама, бројним удружењима и невладиним организацијама, школама и предшколским установама и Центром за социјални рад.

Координација активности свих наведених структура на пољу јавног здравља врло је изазован и тежак посао. Израда Стратешког плана Дома здравља у наредном периоду треба да укаже на приоритетне области рада и развоја установе.

SWOT АНАЛИЗА

Снаге	Слабости
<p>Нова опрема</p> <p>Едуковани здравствени радници</p> <p>Спремност на промене</p> <p>Подршка локалне самоуправе</p>	<p>Мотивација кадра</p> <p>Дефицит медицинских сестара-техничара</p> <p>Недовољно развијена патронажна служба</p> <p>Недостајућа опрема</p>
Шансе	Претње
<p>Унапређење процеса рада</p> <p>Унапређење квалитета здравствених услуга</p> <p>Едукација запослених</p> <p>Набавка нове опреме</p> <p>Реконструкција простора</p>	<p>Погоршање здравственог стања становништва</p> <p>Пораст броја оболелих од малигних обољења</p> <p>Пораст броја оболелих од КВБ</p> <p>Пораст броја оболелих од болести зависности</p>

УЛОГЕ ДОМА ЗДРАВЉА

Дом здравља је носилац активности у области примарне здравствене заштите својих корисника, а то подразумева:

- Активности на унапређењу здравља, спречавању и раном откривању болести, лечењу и рехабилитацији
- Рад у области превентивне здравствене заштите популационих група са посебним ризиком од оболевања, као и осталих група становника у складу са посебним програмима здравствене заштите
- Рад на промоцији здравља, здравственом васпитању и саветовању у погледу очувања и унапређења здравља
- Спречавање, рано откривање и контролу малигних болести и других масовних незаразних оболења
- Спречавање, рано откривање и лечење болести уста и зуба
- Патронажне посете,
- Хитну медицинску помоћ
- Заштиту менталног здравља становништва

У остваривању ових активности Дом здравља активно сарађује са другим здравственим установама, локалном самоуправом, установама социјалне заштите, образовним установама, невладиним организацијама, удружењима грађана и свим структурама заједнице, којима је циљ очување и унапређење здравља становништва.

Све наведене активности и улоге Дом здравља усклађене су са националним програмима и стратегијама, Законом о здравственој заштити и другим законима. Менаџмент и запослени у Дому здравља активно учествује у планирању и реализацији здравствене политике, како на локалном тако и на националном нивоу.

ПРИНЦИПИ РАДА ДОМА ЗДРАВЉА

- активно партнерство са заједницом на сталном унапређењу здравственог стања становништва.
- отворени метод координације радом на пољу јавног здравља свих чинилаца локалне заједнице заинтересованих за квалитетну и ефикасну здравствену заштиту и унапређење здравља наших суграђана.
- проактивна сарадња са другим секторима – пре свега са локалном самоуправом, затим невладиним организацијама, Институтом за јавно здравље, удружењима оболелих лица, школама и предшколским установама, Центром за социјални рад и тд.
- редовна, благовремена дисеминација здравствених информација и знања организовањем јавноздравствених манифестација, обележавањем значајних датума у календару јавног здравља, објављивање информација и чланака у писаним медијима, учешће у ТВ и радио-емисијама, пласирање информација и савети лекара на сајту Дома здравља, подела промотивног материјала и мини предавања у чекаоницама, непосредни савети код изабраног лекара.
- интерактивност и заједнички напори на унапређењу здравља према свим нашим суграђанима и њихово активно учешће у промоцији јавног здравља.

МАПА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ЗА ПЕРИОД 2014 . – 2019. ГОДИНА

Мисија

Наша мисија је пружање услуга примарне здравствене заштите, једнако доступне, безбедне, ефективне и ефикасне за све наше кориснике.

Визија

Дом здравља постаће лидер у пружању примарне здравствене заштите у Јужно-Бачком округу и допринеће континуираном очувању и унапређењу здравља својих корисника.

Стратешки циљеви	Активности
Стратешки циљ 1: <i>Унапређење превентивних здравствених услуга са повећањем обима услуга за 50% за период 2014-2019 година</i>	1.1 Рано откривање особа са повишеним ризиком за дијабетес мелитус тип 2 1.2 Превенција и рана детекција хипертензије 1.3 Превенција, рана детекција и контрола колоректалног карцинома 1.4 Превенција, рана детекција и контрола карцинома Цервикса 1.5 Превенција, рана детекција и контрола карцинома дојке
Стратешки циљ 2: <i>Промоција здравих стилова живота са смањењем неадекватних понашања за 25% за пет година</i>	2.1 Смањење броја гојазних особа за 25% 2.2 Смањење броја физички неактивних особа за 25% 2.3 Рад на смањењу броја пушача за 25%
Стратешки циљ 3: <i>Едукација свих запослених о сталном унапређењу квалитета рада и безбедности корисника и акредитација установе до 2019.године</i>	3.1 Едукација запослених о сталном унапређењу квалитета рада и успостављање културе квалитета. 3.2 Учешће на предавањима, семинарима и радионицама у самој установи, али и изван Дома здравља, који доприносе унапређењу квалитета рада 3.3 Акредитација Дома здравља
Стратешки циљ 4 : <i>Регистрација корисника здравствене заштите са потпуним обухватом маргинализованих група до 2019.године</i>	4.1 Информисање корисника и регрутовање маргинализованих група 4.2 Мотивација запослених за постизање већег броја регистрованих корисника 4.3 Организовање акција регистрације у Дому здравља, радним организацијама, удружењима, излазак на терен и контакт са маргинализованим групама.

Дом здравља „Темерин“

Стратешки план за период 2014. – 2019. године

ОПИС СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВИ ЗА ПЕРИОД 2014 . – 2019.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА

Образложење: Превентивне здравствене услуге у раду лекара примарне здравствене заштите последњих деценија потиснуте су у корист куративних, што је за резултат имало пораст броја оболелих од ХНО са једне стране, а са друге скуп и неефикасан систем здравствене заштите. Зато је унапређење превентивних здравствених услуга, као предуслов за све друге активности нашег Дома здравља, наш први стратешки циљ.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА

Образложење: Промоција здравих стилова живота као стратешки циљ намеће се јер је познато да неправилне животне навике као што су неадекватна исхрана, физичка неактивност, пушење, стрес и злоупотреба алкохола представљају водеће факторе ризика за настанак дијабетеса тип 2, КВБ и ЦВБ, карцинома дојке, колоректума, цервикса, плућа. Радом на промоцији здравих стилова живота постиже се значајан помак у контроли над овим болестима, којима је наша гравитирајућа популација оптерећена.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 : ЕДУКАЦИЈА СВИХ ЗАПОСЛЕНИХ О СТАЛНОМ УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА РАДА И БЕЗБЕДНОСТИ КОРИСНИКА И АКРЕДИТАЦИЈА ДОМА ЗДРАВЉА

Образложење: За остварење претходно предвиђеног циља, као и за успешан свакодневни рад запослених неопходна је континуирана едукација о сталном унапређењу квалитета рада и безбедности корисника. Истовремена едукација здравствених радника, заштитника пацијентових права и корисника, доприноси стварању атмосфере у којој је унапређење квалитета рада саставни део пословне културе. Циљ нам је да на тако дефинисаној основи уз подршку запослених и стејхолдера спроведемо акредитацију Дома здравља.

Сви запослени дужни су да раде на сопственом усавршавању а установа је у обавези да им то обезбеди кроз организовање едукативних семинара, предавања и радионица у Дому здравља и изван њега.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: РЕГИСТРАЦИЈА КОРИСНИКА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ СА ПОТПУНИМ ОБУХВАТОМ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА

Образложење: У периоду од јула 2007. када је започела регистрација корисника здравствене заштите па до данас на нашем подручју нису регистровани сви корисници. Желимо да кроз стратешки план, дефинисањем јасних циљева и метода превазиђемо тешкоће у реализацији регистрације и овим програмом обухватимо све наше суграђане, а посебно маргинализоване групе. Реализовањем наведеног циља, здравствена заштита постаје једнако доступна за све грађане.

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМИ И КЉУЧНЕ СРЕДЊЕРОЧНЕ АКТИВНОСТИ

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1:

УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 1.1

РАНО ОТКРИВАЊЕ ОСОБА СА ПОВИШЕНИМ РИЗИКОМ ЗА ДМ ТИ П 2

Образложење програма : ДМ тип 2 је оболење које веома оптерећује подручје општине Темерин. Према подацима Института за јавно здравље Србије, Јужно-Бачки округ спада у подручје са стандардизованом стопом инциденце од дијабетес меллитуса тип 2 од преко 175,1/100 000 становника, што је сврстава у групу са високом стопом инциденце. Рад на раној детекцији особа са повишеним ризиком за ово оболење је један од најважнијих стратешких програма.

Оперативни циљ програма: Једноставан и врло практичан програм уз примену упитника за процену ризика за тип 2 ДМ и даља обрада у скалду са препорукама из водича. Све ризичне кориснике обрађује изабрани лекар и овај сегмент је саставни део процене квалитета рада сваког изабраног лекара. Овакве акције организоване су у самом Дому здравља, заједници и на Базарима здравља одређивањем гликемије наше глукометром у току истих акција, затим у месним заједницама и на јавним местима. Информисање становништва о водећим факторима ризика путем јавноздравствених манифестација, трибина, предавања, медија. Активно позивање корисника путем поште на превентивне прегледе.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани Резултат	Потребна средства
1.1.1 примена упитника	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Детекција ризичних група	упитник
1.1.2 акције одређивања гликемије	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Детекција особа са ризиком или дијабетесом	Глукометар, тест траке
1.1.3 информисање јавности	Директор, Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Већи одазив популације на Превентивне прегледе	вебсајт, агитке, плакати, брошуре, лаптоп, видеобим, позивнице

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 1.2

ПРЕВЕНЦИЈА И РАНА ДЕТЕКЦИЈА ХИПЕРТЕНЗИЈЕ

Образложење програма : Хипертензија је и оболење и истовремено фактор ризика за КВБ и ЦВБ тако да је превенција и рана детекција од великог значаја за здравствено стање становништва. Запажа се оболевање све млађе популације и све више деце. Ово оболење је превентабилно и адекватан режим живота и лечење оболелих може се контролисати.

Оперативни циљ програма: У складу са календаром превенције и препорукама водича мерити крвни притисак одраслој популацији препорученом динамиком или чешће у ординацији изабраног лекара, радним организацијама удружењима на јавним скуповима. Овим се постиже повећање броја ранооткривених поремећаја. Анкетирање корисника на основу дефинисаног упитника за хипертензију, спроводиће сваки изабрани лекар, што је уједно и један од параметара квалитета рада. Информисањем јавности о факторима ризика постиже се превенција настанка оболења. Активно позивање корисника путем поште на превентивне прегледе, мобилише оне групе корисника које кроз претходне активности, нису детектоване.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
1.2.1 мерење крвног притиска у општој пракси и анкетирање корисника	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Рана детекција поремећаја	Апарат за мерење крвног притиска
1.2.2 Акције јавноздравственог типа	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Рана детекција поремећаја	Апарат за мерење крвног притиска
1.2.3 Информисање јавности	Директор, Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Информисање јавности о факторима ризика	Масмедији, веб сајт, агитке, брошуре, плакати, лаптоп, позивнице, видеобим

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 1.3

Превенција,рана детекција и контрола колоректалног карцинома

Образложење програма :Колоректални карцином је у сталном порасту и све чешће се јављају у млађој популацији.На нашем подручју он представља други узрок смртности од малигнух болести код оба пола.Организовајем превентивних прегледа у Дому здравља код изабраног лекара ова болест може се открити у веома раној фази која омогућава успешно лечење.Основу за спровођење програма представља Национални програма и препоруке водича добре праксе.

Оперативни циљ програма:Преглед подразумева тестирање столице на окултно крварење и даљу обраду зависно од резултата.Високоризичне категорије према препорукама водича добре праксе колоноскопски се обрађују без претходног тестирања.Откривање болести у раној фази која омогућава адекватно и успешно лечење.Информисањем јавности о факторима ризика дугорочно се може о чекивати смањење броја оболелих.Праћење и контрола.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
1.3.1 Организовање програма ране детекције ЦРЦ	Директор , Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Рана детекција	Тест траке, агитке,брошуре,позивнице, медији, веб сајт
1.3.2 Превенција болести едукацијом становништва о факторима ризика	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Превенција настанка нових случајева оболења	Агитке,брошуре,позивнице, медији,лаптоп,видеобим, веб сајт
1.3.3 Стално праћење броја оболелих и контрола тренда раста оболевања	Директор , Начелник службе за здравствену заштиту одраслих	Тачан бројоболелих особа	Статистички извештаји,агитке,брошуре, позивнице, лаптоп,видеобим,медији

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 1.4

Превенција,рана детекција и контрола карцинома цервикса

Образложење програма :По броју оболелих и умрлих особа од карцинома цервикса Србија се налази међу водећим земљама у Европи. Могућност смањења броја оболелих жена и откривање болести у раној фази видимо у промоцији здравља и здравственом просвећивању становништва,као и организованом скринингу који подразумева активно позивање жена на прегледе и акције на терену. У организовању скрининга користимо препоруке водича добре праксе и Националну стратегију борбе против рака грлића материце.

Оперативни циљ програма: Организовани скрининг подразумева активно позивање женске популације путем поштанских позивница. Старосне категорије и динамика прегледа одређују се према препорукама Водича добре праксе. Преглед подразумева узимање бриса цервикса на цитолошку обраду и даљи ток је зависан од налаза. Прегледи се обављају у Дому здравља, као и здравствено васпитање, праћење и контрола.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резул.	Потребна средства
1.4.1 Организовање скрининга и рад на терену	Начелник службе за здравствену заштиту жена	Рана детекција нових случајева оболења	Национални водич,комплет за узимање бриса и цитолошку обраду, позивнице, медији,веб сајт
1.4.2 Едукација кадра	Начелник службе за здравствену заштиту жена	Успешно организовање скрининга	Национални водич, лаптоп, видеобим Национални
1.4.3 Здравствено васпитни рад	Директор, начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена	Пораст знања	водич, лаптоп, видеобим, агитке, брошуре, постеримедији, веб сајт

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 1.5

ПРЕВЕНЦИЈА, РАНА ДЕТЕКЦИЈА И КОНТРОЛА КАРЦИНОМА ДОЈКЕ

Образложење програма:Оболевање од карцинома дојке у сталном је порасту и по статистичким показатељима представља један од три водећа малигна оболења код жена.Забележен је тренд јављања оболења у све млађој популацији.Будући да се око 80% случајева карцинома дојке може открити у раној фази болести која омогућава успешно лечење,организовање скрининга је од великог значаја.

Оперативни циљ:Организовани скрининг који подразумева активно позивање жена на преглед.Преглед се састоји од клиничког прегледа и мамографског снимања, при чему је обавезно двоструко читавање снимака. Здравствено васпитни рад са становништвом,праћење и контрола.

Кључне средњорочне активности за извођење програма

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
1.5.1 Организовање скрининга	Директор , Начелник службе за здравствену заштиту жена	Рана детекција оболења	Мамограф, позивнице, медији, веб сајт
1.5.2 Здравствено васпитни рад	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена	Едукација становништва	Агитке, брошуре, плакати, лаптоп, видеобим, медији, веб сајт
1.5.3 Контрола и праћење	Начелник службе за здравствену заштиту жена	Контрола тренда пораста оболевања	Статистички извештаји, медији, веб сајт

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2:

ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 2.1

СМАЊЕЊЕ БРОЈА ГОЈАЗНИХ ОСОБА

Образложење програма :Гојазност је један од водећих фактора ризика за КВБ и ЦВБ,као и за дијабетес мелитус тип 2,а доводи се у везу и са готово свим облицима карцинома,посебно ЦРЦ и Ца дојке. Рад на смањењу гојазних особа свакако је значајан у смањену броја оболелих од ХНО. Кроз индивидуални рад у одговарајућим саветовалиштима и у ординацијама изабраних лекара пружа се могућност за успешну превенцију великог броја ХНО а код већ оболелих болест се може боље контролисати.

Оперативни циљ програма:Спровођење индивидуалног и групног саветовања у општој пракси,саветовалиштима за предшколску и школску децу и одрасле,саветовалишту за правилну исхрану.Мерење ТМ, ТВ и обима струка,одређивање БМИ,организовање јавноздравствених програма,информисање јавности.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
2.1.1 саветовалишни рад	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Смањење броја гојазних особа	Агитке,брошуре,плакати, ваге, висиномери
2.1.2 предавања	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Информисаност корисника,мањи број нових случајева оболења	Лаптоп,видеобим
2.1.3 промотивне акције	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Превенција гојазности,детекција поремећаја,лечење	Ваге,висинометри,агитке брошуре,медији

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 2.2

СМАЊЕЊЕ БРОЈА ФИЗИЧКИ НЕАКТИВНИХ ОСОБА

Образложење програма :Седентан начин живота и физичка неактивност често су удружени са гојазношћу и значајан су фактор ризика за ХНО.Смањење броја физички неактивних особа од великог је значаја за превенцију ХНО, а код већ оболелих предуслов за добру контролу болести и успешно лечење.

Оперативни циљ програма: Спровођење индивидуалног и групног саветовања у општој пракси,саветовалиштима за предшколску и школску децу и одрасле. Мерење ТМ, ТВ и обима струка,одређивање БМИ, организовање јавноздравствених програма, информисање јавности. Промотивне акције са организовањем спортско рекреативних садржаја.У сарадњи са локалном самоуправом иницира ћемо одвијање бројних спортских манифестација.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
2.2.1 Промотивне акције	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Повећање броја физички активних особа	Агитке, брошуре, постери, медији
2.2.2 Предавања и саветовање	Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Едукација становништва и смањење броја физички неактивних	Агитке, брошуре, лаптоп, видеобим
2.2.3 Контрола и праћење	Директор, Начелник службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник службе за здравствену заштиту жена и деце	Контрола и смањење броја особа са факторима ризика за ХНО	Статистички извештаји, медији

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 2.3

СМАЊЕЊЕ БРОЈА ПУШАЧА

Образложење програма : Пушење је велики јавноздравствени проблем на коме данас раде готово све здравствене установе. То је фактор ризика за КВБ и ЦВБ, као и све облике карцинома. Погоршање компликација дијабетеса такође се доводи у везу са пушењем. Посебан проблем представља пасивно пушење, тј излагање дуванском диму непущача у кућама, на радним местима, објектима од јавног значаја, на улицама, ресторанима. Међутим, остаје још много посла у погледу здравственог просвећивања и едукације становништва о штетности пушења. Посебан проблем је пушење међу младима, на коме такође морамо интензивирати своје активности.

Оперативни циљ програма: Наше активности настављају се на активности у оквиру Националне кампање која се реализује у сарадњи са Институтом за јавно здравље. Организују се јавноздравствене манифестације на којима се указује на штетности пушења, деле агитке, флајери и рекламни материјал са јесним порукама о штетности дуванског дима. Указује се на штетност пасивног пушења, као и пушење код трудница. У предшколским и школским установама на превенцији а и одвикавању од пушења тимски раде педијатријска служба и поливалентна патронажа. Саветовалишни рад индивидуалног типа обавља се у ординацијама лекара.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
2.3.1 Кампања против пушења	Начелник Службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник Службе за здравствену заштиту жена и деце	Јачање свести корисника о штетности пушења	Агитке, брошуре, плакати, медији, веб сајт
2.3.2 Индивидуално саветовање	Начелник Службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник Службе за здравствену заштиту жена и деце	Мотивација за одвикавање и престанак пушења	Агитке, брошуре, плакати, приручник за одвикавање од пушења
2.3.3 Радионичарски рад у малим и великим групама	Начелник Службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник Службе за здравствену заштиту жена и деце	Превенција пушења, одвикавање	Агитке, брошуре, плакати, приручник, мини филмови
2.3.4 Медијске активности	Директор, Начелник Службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник Службе за здравствену заштиту	Здравствено васпитање, мотивација, превенција	Спотови, мини филмови, веб сајт

	жена и деце		
2.3.5 Контрола и праћење	Начелник Службе за здравствену заштиту одраслих, Начелник Службе за здравствену заштиту жена и деце	Смањење броја пушача	Статистички извештаји, медији

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3:

ЕДУКАЦИЈА СВИХ ЗАПОСЛЕНИХ О СТАЛНОМ УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА РАДА И БЕЗБЕДНОСТИ КОРИСНИКА И АКРЕДИТАЦИЈА УСТАНОВЕ ДО 2019.ГОДИНЕ

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 3.1

ЕДУКАЦИЈА ЗАПОСЛЕНИХ О СТАЛНОМ УНАПРЕЂЕЊУ КВАЛИТЕТА РАДА И УСПОСТАВЉАЊЕ КУЛТУРЕ КВАЛИТЕТА

Образложење програма : Унапређење квалитета рада је саставни део рада и обавеза свих здравствених радника. Едукација запослених о концепту квалитета рада и стварању пословне културе која доприноси унапређењу квалитета рада, представља основу за акредитацију установе.

Оперативни циљ програма: Едукативне активности одвијаће се на састанцима у Дому здравља (колегијум, састанци у служби) и ван установе, слањем запослених на стручне скупове и семинаре, где се теме односе на квалитет рада.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
3.1.1 Интерактивни састанци	Директор, Начелници служби	Едукован кадар	Флипчарт табла, видеобим
3.1.2 Стручни састанци и семинари	Директор, чланови Стручног савета	Унапређење знања о концепту квалитета рада	Финансијска средства за едукацију
3.1.3 Успостављање културе квалитета	Надзорни одбор, Управни одбор, Директор и руководиоци организационих јединица	Стварање услова за успостављена култура унапређења квалитета рада	Флипчарт табла, видеобим, лаптоп

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 3.2

УЧЕШЋЕ НА ПРЕДАВАЊИМА, СЕМИНАРИМА И РАДИОНИЦАМА СА ТЕМАМА КОЈЕ УТИЧУ НА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА

Образложење програма : Рад на сопственом стручном усавршавању обавеза је сваког здравственог радника. Дом здравља је као установа у обавези да организује предавања, семинаре и стручне скупове. У наредном периоду ће бити приоритетне едукације из домена квалитета. Директор ће запосленима одређеном динамиком омогућити учешће на скуповима изван установе.

Оперативни циљ програма: Поред наведених циљева у смислу организације и учешћа на скуповима, циљ нам је и да уведемо праксу да сваки здравствени радник који борави на стручном скупу по повратку извести и упозна своје колеге са сазнањима до којих је на скупу дошао. Такође нам је циљ да уведемо систем награђивања најуспешнијих колега, који доприносе унапређењу квалитета рада и пословне културе у којој посебан значај има квалитет рада.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
3.2.1 Организовање стручних скупова	Директор, Начелници службе	Едукација запослених о унапређењу квалитета рада	Лаптоп, видео бим, средства и материјал за радионичарски рад, финансијска средства за организацију
3.2.2 Израда и објављивање стручних радова и чланака	Директор, Начелници службе	Унапређење свакодневне здравствене праксе	Часописи, веб сајт, зборници
3.2.3 Стимулација и мотивација запослених	Директор, Начелници службе	Веће ангажовање запослених на унапређењу квалитета рада	Листе најуспешнијих, јавних похвала најуспешнијих

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 3.3

АКРЕДИТАЦИЈА ДОМА ЗДРАВЉА

Образложење програма : Дом здравља је у обавези да континуирано унапређује квалитет здравствених услуга и својим корисницима пружи доказ квалитета свог рада, а за то је потребна акредитација на којој ћемо у наредном периоду интензивно радити. Менаџмент тим у сарадњи са оснивачем донеће стратешку одлуку о покретању акредитационог поступка.

Оперативни циљ програма: Усвајање стратешких циљева од стране менаџмента Дома здравља, информисање запослених и покретање акредитационог поступка, представља основне кораке, који воде реализацији наведеног циља.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
3.3.1 Усвајање стратешких циљева	Директор, Управни одбор, Начелници службе, запослени	Усвојени статешки циљеви Дома здравља	Материјал за презентацију
3.3.2 Информисање и подршка запослених и оснивача	Директор, Начелници службе	Добијање подршке од запослених и оснивача	Материјал за презентацију, веб сајт
3.3.3 Покретање акредитационог поступка и акредитација установе	Менаџмент тим, запослени	Акредитација Дома здравља	Финансијска средства

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4:

РЕГИСТРАЦИЈА КОРИСНИКА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ СА ПОТПУНИМ

ОБУХВАТОМ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 4.1

ИНФОРМИСАЊЕ КОРИСНИКА И РЕГРУТОВАЊЕ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА

Образложење програма: У периоду од јула 2007. када је започела регистрација корисника здравствене заштите па до данас, континуирано радимо на регистрацији корисника. Желимо да кроз стратешки план, дефинисањем јасних циљева и метода превазиђемо тешкоће у реализацији регистрације и овим програмом обухватимо све наше суграђане. До сада смо се фокусирали на објашњење корисницима шта заправо значи регистрација, какав ће у будућности бити систем финансирања и изабраног лекара и Дома здравља и које су предности изјашњавања за изабраног лекара, а у наредном периоду посебна пажња ће бити посвећена регистрацији корисника маргинализованих група.

Оперативни циљ програма: Интензивирати досадашњи облик рада на регистрацији корисника, уз увођење нових активности, као што су представљање тимова у виду фотографија и кратких биографија у чекаоницама и на веб сајту, медијско представљање тимова. Организовањем превентивних систематских прегледа, циљ нам је да у ординације привучемо млађу популацију, која не посећује лекара јер себе сматра здравом, а ово је прилика да се по обављеном превентивном прегледу истовремено и региструју. Акцијом ОД ВРАТА ДО ВРАТА патронажне сестре ће обилазити породице маргинализованих група и истовремено вршити и регистрацију.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
4.1.1 Информисање и мотивација маргинализованих група за регистрацију и избор лекара	Начелници службе	Пораст знања о регистрацији и избор у лекара	Агитке, брошуре, лаптоп, видеобим, медији, веб сајт
4.1.2 Представљање тимова	Директор ДЗ, Начелници службе	Повећање броја регистрованих корисника и унапређење рада тимова	Обрасци за изјашњавање корисника, фотографије са биографијама, медији, веб сајт
4.1.3 Медијско представљање тимова	Начелник службе, изабрани лекари	Боља информисаност популације и повећање броја регистрованих корисника	Медији, веб сајт

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 4.2

МОТИВАЦИЈА ЗАПОСЛЕНИХ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ВЕЋЕГ БРОЈА РЕГИСТРОВАНИХ КОРИСНИКА

Образложење програма : Интензивирати досадашњи облик рада на регистрацији корисника,уз увођење нових активности,као што су представљање тимова у виду фотографија и кратких биографија у чекаоницама и на веб сајту,медијско представљање тимова. Организовањем превентивних систематских прегледа циљ нам је да у ординације привучемо млађу популацију,која не посећује лекара јер себе сматра здравом. Систем започете стимулације запослених за регистровање што већег броја корисника наставити и допунити другим облицима награђивања. Очекује се повећање броја регистрованих корисника и унапређење рада тимова

Оперативни циљ програма: Поред корисника здравствене заштите и запослени морају бити свесни предности рада као изабрани лекари,а такође и финансирања према учинку и заслугама.Због тога је неопходно радити и на мотивацији запослених, на материјалној стимулацији и другим облицима награђивања најуспешнијих тимова,њиховој медијској промоцији и јавној похвали њихових резултата рада.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
4.2.1 Мотивација запослених	Начелници службе	Већа мотивисаност запослених	Материјал за стручне састанке
4.2.2 Стимулација запослених	Директор , Начелници службе	Већи број регистрованих корисника	Финансијска средства
4.2.3 Други облици награђивања	Директор , Начелници службе	Повећана мотивација	Јавно објављивање најбољих резултата,листе најуспешнијих тимова
4.2.4 Представљање најуспешнијих тимова	Директор , Начелници службе	Лична сатисфакција и повећана мотивација тимова	Медији,веб сајт

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 4.3

ОРГАНИЗОВАЊЕ АКЦИЈА РЕГИСТРАЦИЈЕ У ДОМУ ЗДРАВЉА И ДРУГИМ УСТАНОВАМА, КОНТАКТ СА МАРГИНАЛИЗОВАНИМ ГРУПАМА

Образложење програма : Здравствени радници морају бити свесни да су и сами корисници здравствене заштите и да свако од нас као корисник мора бити регистрован. Нажалост, многи од нас ову обавезу нису испунили, као ни већина запослених у различитим организацијама који себе сматрају здравим, те их је потребно додатно подстаћи на регистрацију.

Оперативни циљ програма: Једна од првих акција замишљена је у самом Дому здравља, где морамо постићи регистрацију свих запослених. Сличне акције организоваћемо и у другим установама, месним заједницама, удружењима грађана, образовним установама, на јавним скуповима и на терену у контакту са маргинализованим групама.

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
4.3.1 Акција регистрације у Дому здравља	Директор	Регистрација здравствених и нездравствених радника запослених у Дому здравља	Регистрациони лист, медији, веб сајт
4.3.2 Акције у другим установама	Начелници службе	Регистрација запослених у другим установама	Регистрациони лист, медији, веб сајт
4.3.3 Акције у удружењима грађана	Начелници службе	Регистрација слепих и слабовидих лица, ромске популације, квадри и параплегичара, оболелих од мултипле склерозе, дијабетичара, чланова спортских и других удружења	Агитке, брошуре, регистрациони лист, медији, веб сајт
4.3.4 Акције у радним организацијама	Начелници службе	Регистрација млађе и здраве популације	Агитке, брошуре, регистрациони лист, медији, веб сајт
4.3.5 Акције у склопу јавних скупова	Начелници службе	Регистрација учесника и	Агитке, брошуре, регистрациони

		посетилаца скупова	јавних	лист, медији, веб сајт
--	--	-----------------------	--------	------------------------

СТРАТЕШКИ ПРОГРАМ 4.4

РЕГИСТРАЦИЈА КОРИСНИКА АКЦИЈОМ ОД ВРАТА ДО ВРАТА

Образложење програма : Постоје корисници здравствене заштите који информацију о регистрацији не желе или не могу да приме у здравственој установи и најбоље је прихватају у својим домовима и најближем окружењу. То је посебно важно код припадника маргинализованих група, њима је потребно приближити се доношењем промотивног материјала и информација у њихове домове.

Оперативни циљ програма: Носилац ове активности била би поливалентна патронажна служба, која би у склопу својих активности вршила и регистрацију корисника унутар породице, посебно код маргинализованих група. Предност ове акције је пре свега поверење у патронажну сестру, непосредност комуникације и могућност истовремене регистрације једног корисника за више изабраних лекара (на пример, породиљу је могуће истовремено регистровати за лекара опште медицине, гинеколога, стоматолога и њено дете за педијатра).

Кључне средњорочне активности за извођење програма:

Кључне средњорочне активности	Одговорне особе	Очекивани резултат	Потребна средства
4.4.1 Организовање и спровођење акције	Директор , Начелници	Повећање броја регистрованих корисника	Регистрациони лист, веб сајт, медији, агитке, брошуре
4.4.2 Медијска подршка	Директор, Начелници службе	Боља информисаност о току акције	Медији, веб сајт
4.4.3 Стимулација патронажних сестара за обилазак маргинализованих група	Директор , Начелници службе	Мотивација за спровођење акције и већи број регистрованих корисника	Финансијска стимулација, листе најуспешнијих, јавне похвале
4.4.4 Контрола и праћење	Директор , Начелници службе	Повећање броја регистрованих корисника	Периодични извештаји, медији, вебсајт

ПРЕГЛЕД ВРЕМЕНСКИХ РОКОВА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ КЉУЧНИХ СРЕДЊОРОЧНИХ АКТИВНОСТИ

Кључне средњерочне активности	Временски рок за извођење (месеци од усвајања стратешког плана)											
	Година 1				Година 2				Година 3			
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1												
Стратешки програм 1.1:												
1.1.1												
1.1.2												
1.1.3												
Стратешки програм 1.2:												
1.2.1												
1.2.2												
1.2.3												
Стратешки програм 1.3:												
1.3.1												
1.3.2												
1.3.3												
Стратешки програм 1.4 1.5 :												
1.4.1 1.5.1												
1.4.2 1.5.2												
1.4.3 1.5.3												

Дом здравља Темерин
Стратешки план за период 2014. – 2019.године

Кључне средњерочне активности	Временски рок за извођење (месеци од усвајања стратешког плана)											
	Година 1				Година 2				Година 3			
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2												
Стратешки програм 2.1:												
2.1.1												
2.1.2												
2.1.3												
Стратешки програм 2.2:												
2.2.1												
2.2.2												
2.2.3												
Стратешки програм 2.3:												
2.3.1												
2.3.2												
2.3.3												
2.3.4												
2.3.5												

Дом здравља Темерин
Стратешки план за период 2014. – 2019.године

Кључне средњерочне активности	Временски рок за извођење (месеци од усвајања стратешког плана)											
	Година 1				Година 2				Година 3			
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
ЦИЉ 3												
Стратешки програм 3.1:												
3.1.1												
3.1.2												
3.1.3												
3.1.4												
3.1.5												
Стратешки програм 3.2:												
3.2.1												
3.2.2												
3.2.3												

Дом здравља Темерин
Стратешки план за период 2014. – 2019.године

Кључне средњерочне активности	Временски рок за извођење (месеци од усвајања стратешког плана)											
	Година 1				Година 2				Година 3			
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4												
Стратешки програм 4.1:												
4.1.1												
4.1.2												
4.1.3												
Стратешки програм 4.2:												
4.2.1												
4.2.2												
4.2.3												
4.2.4												
Стратешки програм 4.3:												
4.3.1												
4.3.2												
4.3.3												
4.3.4												
4.3.5												
Стратешки програм 4.4:												
4.4.1												
4.4.2												
4.4.3												
4.4.4												

Матрица анализе стејкхолдера

Табела број 1.

Стејкхолдери (тип)	Карактеристике	Интерес	Шта може да допринесе?	Шта им је потребно за узврат?	Активности ангажовања
Локална Самоуправа	Кључни стејкхолдер (велика моћ и утицај, подршка позитивна)	Велики	Финансијска подршка Реконструкција Набавка Опреме	Редовно извештавање Достизање циљева	Руковођење Инструкције
Покрајински секретаријат за здравство	Примарни стејкхолдер (средња моћ, велики утицај, подршка позитивна)	Велики	Финансијска подршка Набавка опреме Реконструкција	Информисати о значају Доделити улогу партнера	Инструкције
Министарство Здравља РС	Примарни стејкхолдер (Велика моћ и утицај, подршканеутрална)	Велики	Финансијска Подршка Подршка у Кадровима	Резултати Извештавање	Подршка за реализацију активности
Здравствени Радници	Примарни стејкхолдер (моћ средња, подршка позитивна, утицај велики)	Велики	Реализацији Активности	Стимулација Објаснити значај Промена	Рад на реализацији активности
Медији	Секундарни стејкхолдер (средња моћ, позитивна подршка, утицај мали)	Мали	Медијској Подршци	Укључивање у Партнерство	Реализација спотова ТВ емисија
НВО	Секундарни стејкхолдер (средња моћ, позитивна подршка, утицај велики)	Мали	Волонтерском Подршком	Подршка у њиховим будућим активностима	Рад на терену са популацијом

Закључак

Стратешки план Дома здравља у петогодишњем периоду од 2014.-2019. године оријентисан је ка превентивним здравственим услугама. Превенција и рана детекција, као и контрола масовних незаразних болести у фокусу је нашег интересовања јер су то оболења која у великој мери оптерећују популацију. Посебно се притом мисли на малигнитете дојке, цервикса и колоректалне регије, као најчешће малигне болести на нашем подручју за које постоје смернице превенције и раног откривања. У том смислу наше активности ће бити усклађене са Националним стратегијама за контролу ових оболења.

Превенција рана детекција и контрола дијабетеса представља изазов за све изабране лекаре. Кардиоваскуларне болести и хипертензија су прва група незаразних оболења по учесталости на нашем подручју и као такве захтевају интензивно праћење. Јавноздравствени рад и подизање свести о потреби превенције корисника наша је обавеза.

У наредном периоду настојаћемо да сви наши суграђани имају изабраног лекара, а акредитација установе биће доказ квалитета здравствених услуга.

Акредитација Дома здравља представља стратешко опредељење установе за стално унапређење квалитета рада.

За све ове активности неопходна је реоријентација запослених у Дому здравља са куративног на превентивни концепт рада и стално унапређење квалитета рада и безбедности корисника. Зато ћемо интензивно радити на едукацији запослених, организовањем радних састанака, предавања и едукативних семинара у Дому здравља и изван њега.

ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ПЛАНА ЈЕ У ПРИЛОГУ

Активност	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец
Пример												
А. Припрема планова и буџета организације												
Компилирање података о извршењу стратешког плана - СП (индикатори учинка) за претходну годину												
Израда и преглед извештаја о извршењу стратешког плана за претходну годину												
На основу прегледа извршења СП извршити дораду за следећи 3-годишњи период и утврдити кључне приоритете за наредну годину												
На основу ревидираног СП и утврђених кључних приоритета израдити упутства о припреми оперативних (бизнис) планова за наредну годину												
Израда и достава годишњих оперативних планова заједно са проценом финансијских средстава потребних за њихову реализацију												
Документ оквирног буџета се доставља Министарству здравља (у будућности) - општини на одобрење												
Орг.јединица одговорна за финансије и буџет разматра оперативне планове у светлу иницијалних ограничења и у консултацији са менаџерским тимом припрема буџ. Захтев												
Коначни усаглашени буџетски захтев се доставља филијали Завода за здравствено осигурање												
Расправе о буџету са филијалом												
Филијала доставља коначни нацрт буџета												
Б. Извршење планова и буџета организације												
Повратна информација о усвојеном буџету за текућу годину и његово прослеђивање шефовима орг.јединица												
Ревизија оперативних планова у светлу усвојеног буџета и њихово усвајање												
Израда месечних планова имплементације и кореспондирајућих месечних планова извршења буџета за целу годину												
Достава и одобрење месечних планова Имплементације												
Ц. Праћење и процењивање												
Праћење реализације месечних планова имплементације и месечних финансијских планова												
Праћење реализације стратешких циљева по индикаторима учинка у СП												
Годишња процена плана и (уколико је потребно) предлог о његовој измени у светлу реализације и пројектованих буџетских ограничења												

